

Brusel 26. února 2015
(OR. en)

6594/15

ENER 50
CLIMA 20
AGRI 83
COMPET 66
TRANS 64
ENV 97
ECOFIN 141
RELEX 164
TELECOM 56
CONSOM 39

PRŮVODNÍ POZNÁMKA

Odesílatel:	Jordi AYET PUIGARNAU, ředitel, za generální tajemnici Evropské komise
Datum přijetí:	26. února 2015
Příjemce:	Uwe CORSEPIUS, generální tajemník Rady Evropské unie
Č. dok. Komise:	COM(2015) 80 final
Předmět:	BALÍČEK OPATŘENÍ K ENERGETICKÉ UNII SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU, VÝBORU REGIONŮ A EVROPSKÉ INVESTIČNÍ BANCE Rámcová strategie k vytvoření odolné energetické unie s pomocí progresivní politiky v oblasti změny klimatu

Delegace naleznou v příloze dokument COM(2015) 80 final.

Příloha: COM(2015) 80 final

V Bruselu dne 25.2.2015
COM(2015) 80 final

BALÍČEK OPATŘENÍ K ENERGETICKÉ UNII

**SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU
HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU, VÝBORU REGIONŮ A
EVROPSKÉ INVESTIČNÍ BANCE**

**Rámcová strategie k vytvoření odolné energetické unie s pomocí progresivní politiky v
oblasti změny klimatu**

1. PROČ POTŘEBUJEME ENERGETICKOU UNII

Základem odolné energetické unie je ambiciózní politika v oblasti změny klimatu a jejím cílem je poskytnout spotřebitelům EU – domácnostem a podnikům – bezpečnou, udržitelnou, konkurenceschopnou a cenově dostupnou energii. Dosažení tohoto cíle si vyžádá zásadní transformaci evropského energetického systému.

Naším cílem je vytvořit energetickou unii, v níž členské státy uznávají, že na sobě vzájemně závisejí, pokud chtějí svým občanům bezpečně dodávat energii, v níž panuje skutečná solidarita a důvěra a která v globálním měřítku vystupuje jednotně.

Naším cílem je integrovaný energetický systém na celém kontinentu, v němž energie plyne volně přes hranice na základě hospodářské soutěže a při co nejlepším využití zdrojů, s účinnou regulací trhů s energií na úrovni EU, je-li to nutné.

Naši vizí je energetická unie jako udržitelná a nízkouhlíková ekonomika, která je šetrná k životnímu prostředí a má trvalý ráz.

Naším cílem jsou silné, inovativní a konkurenceschopné evropské podniky, které vyvíjejí průmyslové výrobky a technologie, jež jsou nutné k dosažení energetické účinnosti a nízkouhlíkových technologií v Evropě i mimo ni.

Naším cílem je evropská pracovní síla, která je kvalifikovaná k tomu, aby budovala a řídila energetický systém zítřka.

Naši vizí je důvěra investorů vybudovaná díky cenovým signálům, které odrážejí dlouhodobé potřeby a cíle politiky.

Především je však naším cílem energetická unie, jejímž jádrem jsou občané, kteří přijmou odpovědnost za přechod na jiné zdroje energie, využívají výhod plynoucích z nových technologií v zájmu snížení svých nákladů a aktivně se podílejí na trhu, a kde je zranitelným spotřebitelům poskytována ochrana.

Abychom našeho cíle dosáhli, musíme se odklonit od ekonomiky závislé na fosilních palivech, v níž je dodávka energie centralizovaná a určovaná nabídkou a která vychází ze starých technologií a zastaralých obchodních modelů. Musíme posílit postavení spotřebitelů tím, že jim poskytneme informace a možnost volby a zavedeme flexibilitu pro řízení poptávky a nabídky. Musíme se odklonit od fragmentovaného systému, který se vyznačuje nekoordinovanými vnitrostátními politikami, tržními překážkami a oblastmi izolovanými od energie.

Evropský energetický systém v číslech

Z nejnovějších údajů vyplývá, že EU dovezla 53 % energie v ceně přibližně 400 miliard EUR, což ji činí největším dovozcem energie na světě. U šesti členských států je dovoz veškerého jejich plynu závislý na jednom externím dodavateli, a tyto státy jsou tudíž příliš vystaveny riziku výkyvů dodávek. Rovněž se odhaduje, že každý další 1% nárůst úspor energie snižuje dovoz plynu o 2,6 %¹. 75 % budov z bytového fondu je energeticky neúčinných. 94 % dopravy závisí

¹ Sdělení „Energetická účinnost a její příspěvek k energetické bezpečnosti a rámec politiky do roku 2030 v oblasti klimatu a energetiky“, COM(2014) 520.

na ropných produktech, jejichž dovoz dosahuje 90 %. EU vynaložila celkem 120 miliard EUR ročně – přímo nebo nepřímo – na energetické subvence, které často nejsou opodstatněné². Do odvětví energetiky v EU je až do roku 2020 třeba investovat přes 1 bilion EUR³.

Velkoobchodní ceny elektřiny jsou v evropských zemích nízké, i když stále o 30 % vyšší než ve Spojených státech. Zároveň se však v porovnání s rokem 2012 ceny elektřiny pro domácnosti po připočtení daně v roce 2013 zvýšily v průměru o 4,4 %. Velkoobchodní ceny plynu jsou stále více než dvakrát vyšší než v USA⁴. Cenový rozdíl oproti ostatním ekonomikám má dopad na konkurenceschopnost našeho průmyslu, zejména na průmyslová odvětví s vysokou energetickou náročností.

Evropské podniky působící v oblasti obnovitelné energie dosahují ročního obrátu ve výši celkem 129 miliard EUR a zaměstnávají více než milion lidí⁵. Evropské společnosti se podílejí 40 % na všech patentech v oblasti technologií výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů⁶. Zásadním úkolem je i nadále udržet vedoucí úlohu Evropy v oblasti globálních investic do obnovitelné energie⁷.

Evropská unie má v současnosti stanovené předpisy upravující oblast energie na evropské úrovni, v praxi však existuje 28 vnitrostátních regulačních rámců. V tomto trendu nelze pokračovat. Integrovaný trh s energií je nezbytný k vytvoření větší konkurence, dosažení účinnějšího trhu díky lepšímu využívání zařízení na výrobu energie v celé EU a stanovení dostupných cen pro spotřebitele.

Maloobchodní trh nefunguje řádně. Mnohé domácnosti mají na výběr příliš málo dodavatelů energie a nad svými náklady na energii mají příliš malou kontrolu. Nepříjemně vysoký podíl evropských domácností si nemůže dovolit platit účty za energii.

Energetická infrastruktura zastarává a není přizpůsobena zvýšené výrobě energie z obnovitelných zdrojů. Je třeba přilákat investice, avšak současné uspořádání trhu a vnitrostátní politiky nejsou dostatečně motivační a pro potenciální investory jsou nepředvídatelné.

I nadále existují energeticky izolované oblasti, jelikož mnohé trhy nejsou dostatečně propojeny se svými sousedy. To spotřebitelům zvyšuje náklady a vystavuje je zranitelnosti při zabezpečování dodávek energie.

EU má stále vedoucí postavení v oblasti inovací a obnovitelné energie, ale ostatní části světa nás rychle dohánějí. V oblasti některých čistých, nízkouhlíkových technologií jsme svou pozici již ztratili.

Posílení investic do podniků využívajících vyspělých technologií a schopných obstát v celosvětové konkurenci prostřednictvím stabilních politik přinese Evropě růst a zaměstnanost. Vzniknou nová odvětví podnikání a budou zavedeny nové obchodní

² Evropská strategie energetické bezpečnosti, COM(2014) 330.

³ Odhady Komise. IEA odhaduje, že do roku 2025 je zapotřebí investovat 1,3 bilionu EUR do oblasti výroby, přepravy a distribuce.

⁴ Výpočty GR pro energetiku provedené na základě zpráv o trhu vypracovaných společností Platts a údajů IEA pro první pololetí roku 2014.

⁵ Zpráva Eur'Observeur z roku 2014.

⁶ Pro srovnání: podíl EU na veškerých celosvětových patentech činí 32 %.

⁷ UNEP-BNEF Global Trends in Renewable Energy Investments 2014 (Zpráva UNEP-BNEF o globálních trendech v investicích do obnovitelné energie za rok 2014).

modely a nové profesní profily. Taková změna zásadně ovlivňuje roli všech aktérů v energetickém systému, včetně spotřebitelů.

Evropa musí nyní učinit správnou volbu. Bude-li pokračovat v současném trendu, bude nevyhnutelný přechod na nízkouhlíkovou ekonomiku obtížnější v důsledku ekonomických, sociálních a environmentálních nákladů plynoucích z roztržitosti vnitrostátních trhů s energií. Současné nízké ceny ropy a plynu představují historickou příležitost a s ohledem na klesající náklady na čistší formy energie, silnou politiku EU v oblasti změny klimatu a zavádění nových technologií je této situace třeba využít a nastavit energetickou politiku EU správným směrem: vytvořit energetickou unii.

2. DALŠÍ POSTUP

Strategie energetické unie má pět vzájemně se posilujících a úzce propojených *dimenzí*, jejichž účelem je dosáhnout větší bezpečnosti dodávek energie, udržitelnosti a konkurenceschopnosti:

- bezpečnost dodávek energie, solidarita a důvěra;
- plně integrovaný evropský trh s energií;
- energetická účinnost přispívající ke zmírnění poptávky;
- dekarbonizace hospodářství a
- výzkum, inovace a konkurenceschopnost

2.1 Bezpečnost dodávek energie, solidarita a důvěra

V květnu 2014 poukázala Komise ve své strategii energetické bezpečnosti⁸ na přetrvávající zranitelnost EU vůči rizikům výkyvů externích dodávek a vyzvala tvůrce politik na vnitrostátní úrovni i na úrovni EU, aby občanům dali jasně najevo, jaké možnosti se nabízí při snižování závislosti na určitých palivech, dodavatelích energie a trasách dodávek. Energetická unie z této strategie vychází.

Hlavními faktory pro zajištění bezpečných dodávek energie je dokončení vnitřního trhu s energií a účinnější spotřeba energie. To závisí na větší transparentnosti, jakož i větší solidaritě a důvěře mezi členskými státy. Bezpečnost dodávek energie v EU úzce souvisí s jejími sousedy.

Společné přístupy v oblasti energetiky mohou posílit všechny části Evropské unie, například v případě nedostatečných dodávek nebo jejich výpadků. Duch solidarity v oblasti energetiky je výslovně uveden ve Smlouvě a je základem energetické unie.

Diverzifikace dodávek (energetických zdrojů, dodavatelů a tras)

Politické výzvy v průběhu posledních měsíců ukázaly, že diverzifikace zdrojů energie, dodavatelů a tras je zásadní pro zajištění bezpečnosti a odolnosti dodávek energie evropským občanům a podnikům, které očekávají, že budou mít kdykoliv přístup k cenově dostupné a konkurenceschopné energii. Pro zajištění diverzifikace dodávek plynu je třeba zintenzivnit práci na jižním koridoru pro přepravu plynu, aby středoasijské země mohly svůj plyn vyvážet do Evropy. Zřízení uzlů zkapalněného plynu v severní

⁸ COM(2014) 330.

Evropě, do nichž jsou zapojeni četní dodavatelé, značně posiluje bezpečnost dodávek energie. Tento příklad je třeba následovat i ve střední a východní Evropě a rovněž ve Středomoří, kde se připravuje středomořský plynárenský uzel.

Na výstavbě infrastruktury pro dodávání nových zdrojů plynu do EU se podílí mnoho partnerů a jedná se o složitý a nákladný proces. Řešení těchto otázek vyžaduje rozhodná opatření na úrovni EU. Komise tento proces ještě více podpoří a poskytne mu všechny dostupné finanční nástroje Společenství, zejména budoucí evropský fond pro strategické investice (EFSI), a do procesu plně zapojí evropské finanční instituce. Je však zapotřebí, aby v EU existovala nezbytná infrastruktura, včetně možnosti zpětných toků, která by plyn rozvedla tam, kde je ho třeba.

Prozkoumáme plný potenciál zkapalněného zemního plynu (LNG), včetně možnosti využít ho jako rezervy v krizových situacích, kdy do Evropy přes stávající plynárenské soustavy neproudí dostatek plynu. Zvyšování objemu obchodu se zkapalněným zemním plynem napomůže harmonizaci světových cen zemního plynu. Ceny zkapalněného zemního plynu byly v posledních letech oproti cenám plynu z plynovodu vyšší, zejména v důsledku vysokých nákladů na zkapalňování, znovuzplyňování a přepravu a rovněž v důsledku poptávky v Asii. V zájmu řešení těchto problémů Komise vypracuje ucelenou strategii pro zkapalněný zemní plyn, která se rovněž bude zabývat nezbytnou dopravní infrastrukturou propojující přístupová místa pro zkapalněný zemní plyn s vnitřním trhem. V této souvislosti se bude řešit i potenciál skladování plynu v Evropě a regulační rámec, který je nutný k zajištění dostatečných zásob plynu na zimní období. Komise bude též pracovat na odstranění překážek dovozu zkapalněného zemního plynu z USA a od jeho dalších producentů.

Vzhledem k závislosti EU na dovozu a celosvětovým problémům v oblasti změny klimatu musíme přijmout dodatečná opatření ke snížení spotřeby ropy v EU. Ceny ropy jsou v současné době nízké z důvodu nadbytečné produkce a rovněž nižší spotřeby a zvýšené energetické účinnosti⁹.

EU je vysoce závislá na dovozu jaderného paliva a souvisejících služeb do těch členských států, v nichž je součástí skladby zdrojů energie jaderná energie. Diverzifikace dodávek je důležitá pro zajištění bezpečnosti dodávek. Komise zaktualizuje a posílí požadavky týkající se informací o projektech jaderných zařízení, které mají být poskytnuty v souladu s článkem 41 Smlouvy o Euratomu.

Ke snižování naší závislosti na dovozu energie rovněž přispívá energie vyráběná v Evropě. Jedná se zejména o obnovitelné zdroje energie, potřebné pro dekarbonizaci, jakož i konvenční a – pro ty členské státy, které se tak rozhodnou – nekonvenční zdroje fosilních paliv. Jednou takovou možností je těžba ropy a zemního plynu z nekonvenčních zdrojů v Evropě, jako například těžba břidlicového plynu, pod podmínkou, že budou náležitě řešeny otázky souhlasu veřejnosti a dopadu na životní prostředí.

Spolupráce v oblasti zabezpečení dodávek energie

Členské státy, provozovatelé přenosových soustav, energetický průmysl a všechny další zúčastněné strany musí úzce spolupracovat, aby evropským občanům a podnikům zajistily vysokou úroveň bezpečnosti dodávek energie.

⁹ Vedoucí představitelé EU budou i nadále usilovat o celosvětové zlepšení standardů a účinnosti, snížení budoucí spotřeby ropy, a tudíž i závislosti EU.

Pokud jde o ropu, důležité kroky byly podniknuty již v roce 2009, kdy byla přijata směrnice o zásobách ropy¹⁰, podle níž musí členské státy vytvořit a udržovat minimální zásoby ropy a ropných produktů.

Členské státy je třeba ujistit, že v případě nedostatečných dodávek se mohou spolehnout na své sousedy. Zpráva Komise z roku 2014 o schopnosti krátkodobě čelit výpadkům dodávek v odvětví plynu¹¹ zdůraznila potřebu užší spolupráce při řešení případného narušení dodávek. V zájmu zavedení mechanismu společného řešení krizí navrhně Komise preventivní plány a krizové plány na regionální úrovni a úrovni EU, včetně smluvních stran energetického společenství. Solidarita mezi členskými státy, zejména v případě krize dodávek, musí být posílena. Tyto otázky a zkušenosti s prováděním nařízení budou zohledněny při návrhu revize nařízení o bezpečnosti dodávek zemního plynu.

Komise posoudí možnosti dobrovolných mechanismů sdružování poptávky při společném nákupu plynu během krize a v případech, kdy jsou členské státy závislé na jediném dodavateli. Takové mechanismy by musely být plně v souladu s pravidly WTO a pravidly hospodářské soutěže EU.

Mnohé členské státy nemají v současné době odpovídající rámec upravující bezpečnost dodávek energie a při posuzování bezpečnosti dodávek elektrické energie používají zastaralé a nejednotné přístupy. Ve spolupráci s členskými státy stanoví Komise řadu stupňů přijatelného rizika pro případy přerušování dodávek a zavede objektivní věcné celoevropské posouzení bezpečnosti dodávek energie, které by se zabývalo situací v členských státech. Přitom zohlední přeshraniční toky, výrobu energie z variabilních obnovitelných zdrojů, reakci na straně poptávky a možnosti skladování. Kapacitní mechanismy by měly být zavedeny pouze pro účely zabezpečování dodávek energie v případech, kdy posouzení adekvátnosti regionálního systému na takovou potřebu upozorní, s přihlédnutím k případné energetické účinnosti a reakci strany poptávky¹².

Silnější úloha Evropy na světových trzích s energií

V případě energetické unie se nejedná o samoúčelný projekt. Silnější a jednotnější EU může konstruktivněji spolupracovat se svými partnery k vzájemnému prospěchu.

Energetická politika je často využívána jako nástroj zahraniční politiky, zejména v zemích, které jsou významnými producenty, a tranzitních zemích. Tuto skutečnost je třeba zohlednit při projednávání evropské vnější energetické politiky.

Evropská unie proto musí zlepšit svou schopnost prosadit se na světových trzích s energií. Společně se svými hlavními partnery bude Evropská unie usilovat o zdokonalený systém globální správy v oblasti energetiky, což povede ke konkurenceschopnějším a transparentnějším celosvětovým trhům s energií.

Obchodní politika EU přispívá k větší bezpečnosti dodávek energie a diverzifikaci tím, že do obchodních dohod uzavřených s partnery EU začleňuje ustanovení týkající se energie. Pokud EU vyjednává dohody se zeměmi, které jsou důležité z hlediska zabezpečení dodávek energie, bude Komise usilovat v první řadě o vyjednání ustanovení týkajících se energie, která přispívají k zabezpečení dodávek energie, zejména ustanovení

¹⁰ Směrnice 2009/119/ES ze dne 14. září 2009, kterou se členskými státy ukládá povinnost udržovat minimální zásoby ropy nebo ropných produktů.

¹¹ COM(2014) 654 final.

¹² Viz sdělení „Optimální účinek veřejných zásahů“, C(2013)7243.

o přístupu ke zdrojům a udržitelných cílech, které si energetická unie stanovila. V obecné rovině bude Komise usilovat o program aktivního obchodu a investic v oblasti energetiky, včetně přístupu evropských energetických technologií a služeb na zahraniční trhy¹³.

Jako součást obnovené evropské diplomacie v oblasti energie a klimatu využije EU všechny své nástroje zahraniční politiky k tomu, aby uzavřela strategická partnerství v oblasti energetiky se stále významnějšími producenty a tranzitními zeměmi či regiony, jako jsou Alžírsko, Turecko, Ázerbájdžán, Turkmenistán, Blízký východ, Afrika a další potenciální dodavatelé.

EU bude dále rozvíjet své partnerství s Norskem, které je druhým největším dodavatelem ropy a zemního plynu do EU. EU bude i nadále plně začleňovat Norsko do své vnitřní energetické politiky. EU bude také rozvíjet své partnerství se zeměmi, jako jsou Spojené státy a Kanada.

Jakmile to podmínky dovolí, bude EU zvažovat novou koncepci vztahů s Ruskem v oblasti energetiky, které by ku vzájemnému prospěchu obou stran vycházely z rovných podmínek pro otevření trhu, spravedlivou hospodářskou soutěž, ochranu a bezpečnost životního prostředí.

Zvláštní pozornost bude věnována zlepšení strategického partnerství v oblasti energetiky s Ukrajinou. To se bude zabývat otázkami týkajícími se významu Ukrajiny jako tranzitní země, jakož i aspekty souvisejícími s reformami ukrajinského trhu s energií, jako je například modernizace její plynárenské soustavy, vytvoření vhodného regulačního rámce pro trh s elektrickou energií a zvyšování energetické účinnosti na Ukrajině jakožto způsobu, jak snížit její závislost na dovážené energii.

Pokud jde o bezprostřední sousedství EU, navrhne Komise posílení energetického společenství v zájmu zajištění účinného provádění *acquis* EU v oblasti energetiky, životního prostředí a hospodářské soutěže, reforem trhu s energií a motivačních investic v odvětví energetiky. Cílem je užší integrace energetických trhů EU a energetického společenství. Vztahy s partnery v oblasti energetiky v rámci evropské politiky sousedství (EPS) budou zváženy v probíhajícím přezkumu EPS.

Větší transparentnost dodávek plynu

Důležitým prvkem při zabezpečování dodávek energie (a zejména plynu) je zajištění plného souladu dohod o nákupu energie ze třetích zemí s právními předpisy EU. Takové kontroly souladu mezivládních dohod a souvisejících obchodních dohod se v současné době provádějí na základě příslušného rozhodnutí¹⁴ poté, co členský stát a třetí země uzavřou dohodu. V praxi se ukázalo, že opětovné vyjednávání těchto dohod je velmi obtížné. Pozice signatářů je předem stanovena, což vytváří politický tlak neměnit žádný aspekt dohody. V budoucnu by Komise měla být informována o sjednávání mezivládních dohod již od počáteční fáze, aby bylo zajištěno lepší předběžné posouzení souladu mezivládních dohod s pravidly vnitřního trhu i kritérii bezpečnosti dodávek energie. Účast Komise na těchto jednáních se třetími zeměmi a přechod ke standardním smluvním doložkám by rovněž mohl účinněji zabránit nepřiměřenému tlaku a zajistit dodržování evropských pravidel. Komise proto přezkoumá rozhodnutí o mezivládních dohodách

¹³ Iniciativy jako například „obchod se zeleným zbožím“ pomohou podpořit produkty, které napomáhají snížení emisí CO₂, jsou prospěšné pro životní prostředí a vytvářejí v EU pracovní místa a růst.

¹⁴ Rozhodnutí č. 994/2012/EU, kterým se zavádí mechanismus výměny informací o mezivládních dohodách mezi členskými státy a třetími zeměmi v oblasti energetiky.

a navrhne možnosti, jak zajistit, aby EU v jednáních se třetími zeměmi vystupovala jednotně.

V souvislosti s přezkumem nařízení o bezpečnosti dodávek plynu Komise rovněž navrhne, aby byla zajištěna přiměřená transparentnost obchodních smluv o dodávkách plynu, které mohou mít dopad na bezpečnost dodávek energie v EU, a zároveň zachována důvěrnost citlivých informací.

2.2 Plně integrovaný vnitřní trh s energií

I přes pokrok dosažený v nedávných letech evropský energetický systém stále nefunguje tak, jak má. Současné uspořádání trhu nevede k dostatečným investicím, koncentrace trhu a slabá hospodářská soutěž i nadále představují problém a oblast energetiky v EU je stále příliš nejednotná. Je třeba poskytnout nový politický impuls pro dokončení vnitřního trhu s energií.

Technické možnosti vnitřního trhu: propojení trhů prostřednictvím propojení energetických soustav

V současnosti nepostačují evropské přepravní soustavy elektřiny a zemního plynu, zejména přeshraniční propojení, k tomu, aby vnitřní trh s energií řádně fungoval a zbývající energeticky izolované oblasti byly napojeny na hlavní elektrorozvodnou a plynárenskou síť.

V posledních letech se zrychlila práce na projektech v oblasti infrastruktury, zejména s ohledem na nedávné události na východní hranici Evropské unie. V roce 2013 určila Evropská unie 248 projektů společného zájmu v oblasti energetické infrastruktury. V průběhu tohoto roku a poté každé dva roky bude seznam revidován a aktualizován¹⁵. V roce 2014 určila evropská strategie energetické bezpečnosti v oblasti infrastruktury 33 projektů, které mají zásadní význam pro zlepšení bezpečnosti dodávek energie a lepší propojení energetických trhů.

Pro elektrickou energii byl stanoven konkrétní minimální cíl propojení ve výši 10 % instalované kapacity výroby elektrické energie členských států; tohoto cíle by mělo být dosaženo do roku 2020. Opatření nezbytná k dosažení tohoto 10% cíle jsou uvedena ve sdělení Komise, které se předkládá současně s tímto strategickým rámcem energetické unie. V roce 2016 podá Komise zprávu o opatřeních nezbytných pro dosažení 15% cíle do roku 2030.

Přechod na bezpečnější a udržitelnější energetický systém si vyžádá rozsáhlé investice do výroby, sítí a energetické účinnosti, jejichž hodnota se v příštím desetiletí odhaduje přibližně na 200 miliard EUR ročně¹⁶. Ačkoliv náklady na většinu těchto investic ponese soukromý sektor, bude mít zajištění přístupu k financování klíčový význam. V současnosti poskytují prostředky Evropská investiční banka, Nástroj pro propojení Evropy a evropské strukturální a investiční fondy. Dodatečnou podporu kromě toho poskytne navrhovaný evropský fond pro strategické investice, a tím dále usnadní přístup k finančním prostředkům pro projekty evropského významu, jako například v oblasti energetických sítí, obnovitelných zdrojů energie a energetické účinnosti. Komise

¹⁵ Tato aktualizace zahrne i strategické projekty prováděné v zájmu energetického společenství (PECI), které jsou důležité pro zlepšení bezpečnosti dodávek energie v Evropské unii, pokud tyto projekty rovněž splňují kritéria na to, aby se staly projekty společného zájmu.

¹⁶ Investiční plán pro Evropu, COM(2014) 903.

prozkoumá návrhy na režimy investic do energetiky, které sdružují zdroje k financování hospodářsky životaschopných investic a zabraňují narušení a fragmentaci trhu.

Investoři mohou využívat investičního portálu, který se v současnosti vytváří jako součást Evropského fondu pro strategické investice a jehož účelem je posílit transparentnost evropského seznamu investičních projektů, a zpřístupnit tak informace potenciálním investorům. Komise rovněž sdruží informace o projektech v oblasti infrastruktury financovaných Nástrojem pro propojení Evropy a fondy politiky soudržnosti EU s cílem zajistit soudržnost široké škály stávajících systémů financování a maximalizovat jejich dopad.

Komise bude pravidelně hodnotit provádění významných projektů v oblasti infrastruktury, které přispívají k vytváření energetické unie, zejména v rámci opatření přijatých v návaznosti na projekty společného zájmu. Jako součást tohoto hodnocení předloží Komise výroční zprávu o pokroku při dosahování 10% cíle propojení elektroenergetických sítí se zvláštním důrazem na provádění regionálních akčních plánů. V neposlední řadě Komise rovněž svolá specializované fórum pro energetickou infrastrukturu, kde by měl být s členskými státy, příslušnými skupinami regionální spolupráce a rovněž orgány EU projednáván pokrok. Fórum se poprvé sejde na konci roku 2015.

Provádění a aktualizace předpisů upravujících vnitřní trh s energií

Důsledné provádění a přísné prosazování stávajících právních předpisů v oblasti energetiky a souvisejících oblastí má pro stanovení energetické unie prvořadý význam. Nemá smysl vytvářet nové politiky a zavádět nové přístupy na slabých základech.

Komise v této souvislosti využije veškeré dostupné politické nástroje a bude trvat na tom, že členské státy plně provedou a budou prosazovat třetí balíček opatření pro vnitřní trh s energií, zejména pokud jde o oddělení a nezávislost regulačních orgánů. V zájmu využití evropských strukturálních a investičních fondů pro spolufinancování investic do energetiky je třeba předběžně splňovat určité podmínky. To přispěje k zajištění dodržování předpisů EU v oblasti energetiky.

Přísné prosazování pravidel hospodářské soutěže stanovených ve Smlouvě pomůže zabránit tomu, aby podniky narušovaly vnitřní trh s energií. Prosazování antimonopolních opatření zajistí volný tok energie tím, že tato opatření budou řešit územní omezení veřejných zakázek na dodávky, jakož i otázky předcházejících/navazujících trhů a otázky uzavření sítí (včetně propojovacího vedení). Prosazováním právních předpisů v oblasti hospodářské soutěže Komise rovněž posoudí vývoj a tvorbu cen energií.

Dobře fungující vnitřní trh s energií potřebuje účinný regulační rámec. Třetí balíček opatření pro vnitřní trh s energií stanovil orgány pro zajištění spolupráce mezi provozovateli přenosových nebo přepravních soustav a regulačními orgány. Fungování těchto orgánů bude posíleno v rámci diskuse o uspořádání trhu. Rozhodnutí těchto orgánů v současné době stále ještě odrážejí vnitrostátní stanoviska.

Provoz přenosových či přepravních soustav bude muset být mnohem více integrován, aby splňoval požadavky transformovaného energetického systému. Aby evropské sítě provozovatelů přenosových nebo přepravních soustav pro elektřinu a zemní plyn (ENTSO-E/G), které byly rovněž zřízeny v rámci třetího balíčku opatření pro vnitřní trh s energií, dostály této úloze, musí být modernizovány. Bude třeba vytvořit regionální

operační střediska, která budou účinně plánovat a řídit přeshraniční toky elektřiny a zemního plynu.

V rámci třetího balíčku opatření pro vnitřní trh s energií byla vytvořena Agentura pro spolupráci energetických regulačních orgánů (ACER), jejíž úlohou je poskytovat pomoc vnitrostátním regulačním orgánům, zejména pokud jde o přeshraniční otázky. V současné době však agentura v první řadě vydává doporučení a stanoviska. Má velmi omezená rozhodovací práva, rozhodnutí může například přijímat pouze na žádost vnitrostátních regulačních orgánů nebo tehdy, pokud tyto orgány nepřijmou rozhodnutí v určité lhůtě. Je třeba zintenzivnit celounijní regulaci jednotného trhu, a to významným posílením pravomocí a nezávislosti agentury ACER při jejím výkonu regulačních funkcí na evropské úrovni tak, aby mohla účinně dohlížet na rozvoj vnitřního trhu s energií a vypracování souvisejících tržních pravidel, jakož i řešit všechny přeshraniční otázky nezbytné pro hladké fungování vnitřního trhu¹⁷.

Třetí balíček opatření pro vnitřní trh s energií rovněž stanovil přijetí kodexů sítě v zájmu harmonizace toku elektřiny a zemního plynu mezi různými přenosovými a přepravními soustavami. Tuto činnost je třeba dokončit, a zajistit tak lepší fungování přeshraničních trhů s energií.

Integrace výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů energie do trhu s energií vyžaduje v členských státech i za jejich hranicemi pružné trhy, a to jak na straně nabídky, tak na straně poptávky. Musí tedy dojít k významnému rozvoji elektrických sítí. Je třeba rozšířit možnosti pro distribuovanou výrobu a řízení poptávky, včetně vnitrodenních trhů, a zavést nová vysokonapěťová dálková propojení (tzv. supersítě) a nové technologie skladování.

Komise připraví ambiciózní legislativní návrh, jehož cílem bude reforma trhu s elektřinou a propojení velkoobchodu a maloobchodu. Tím se zvýší bezpečnost dodávek energie a zajistí lepší přizpůsobení trhu s elektřinou na přechod k jiným zdrojům energie, což přinese řadu nových výrobců, zejména u obnovitelných zdrojů energie, a umožní plné zapojení spotřebitelů do trhu, zejména prostřednictvím reakce poptávky. Užší integrace, včetně na regionální úrovni, větší objem přeshraničního obchodu a rozvoj krátkodobých a dlouhodobých trhů s účinnou tvorbou cen přinesou správné investiční signály, jakož i nezbytnou flexibilitu v zájmu integrace nových zdrojů energie do trhu s energií.

Plně fungující vnitřní trh s energií, který poskytuje účinné investiční signály, je nejlepším prostředkem, jak snížit potřebu existence kapacitních mechanismů. Komise již vypracovala pokyny¹⁸ a pravidla¹⁹ pro omezení negativních účinků nesprávně koncipovaných, fragmentovaných a nekoordinovaných veřejných intervencí. Nicméně účinné uplatňování těchto pokynů může být pouze prvním krokem pro zajištění většího souladu rozdílných regulačních nástrojů upravujících vnitrostátní trhy, jako jsou kapacitní mechanismy a nekoordinované režimy podpory obnovitelných zdrojů energie²⁰. I když jsou jisté formy veřejné intervence v některých případech nezbytné a opodstatněné

¹⁷ Příkladem by mohla být rozhodnutí týkající se nové infrastruktury, která zahrnuje více než dva členské státy, v otázce výjimek z fyzických zpětných toků v souladu s nařízením o bezpečnosti dodávek plynu, přeshraničního rozdělování nákladů podle nařízení TEN-E a podobně.

¹⁸ Viz sdělení „Optimální účinek veřejných zásahů“, C(2013)7243.

¹⁹ Pokyny pro státní podporu v oblasti životního prostředí a energetiky, Úř. věst. C 200, 28.6.2014, s. 1–55.

²⁰ Použití pokynů pro státní podporu v oblasti životního prostředí a energetiky u dosud schválených režimů podpory částečně zmírnilo dopady fragmentace, jsou však zapotřebí další kroky.

pro řešení selhání trhu, některé z nich měly závažný nepříznivý dopad na účinné fungování vnitřního trhu s energií. Komise bude spolupracovat s členskými státy s cílem zajistit, aby kapacitní mechanismy a podpora výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů byly plně v souladu se stávajícími předpisy a nenarušovaly vnitřní trh s energií. Dotace, jež škodí životnímu prostředí, musí být úplně ukončeny²¹. Při udávání správných investičních signálů bude hrát důležitou úlohu také reformovaný systém obchodování s emisemi.

V neposlední řadě Komise zajistí větší transparentnost ve skladbě nákladů a cen energie, a to tak, že vypracuje mechanismy pravidelného a podrobného sledování a podávání zpráv, včetně dopadů nákladů a cen energie na konkurenceschopnost. Zvláštní pozornost bude věnována veřejným intervencím, jako jsou regulované sazby, politiky zdanění energie a úroveň veřejné podpory, jakož i jejich dopadům na mechanismy stanovování cen, včetně deficitů sazeb za elektrickou energii.

Posílená regionální spolupráce v rámci společného rámce EU

Členské státy musí při stanovování svých energetických politik v rámci energetické unie navzájem koordinovat svou činnost a spolupracovat se svými sousedy.

Technické provádění různých prvků strategie energetické unie bude velmi složité. Některé prvky, jako jsou nová tržní opatření pro krátkodobé trhy s plynem a elektřinou nebo začlenění činností provozovatelů přepravních soustav, by měly být rozvíjeny a prováděny na regionální úrovni jakožto krok k dosažení úplné celounijní integrace trhu. Budoucí iniciativy mohou vycházet ze stávajících mechanismů, jako je například pentalaterální energetické fórum nebo plán propojení baltského trhu s energií (BEMIP). Úspěchy v těchto oblastech by měly fungovat jako katalyzátor pro další regiony. Komise zajistí, aby se všechny regionální iniciativy vyvíjely soudržným způsobem a vedly k vytvoření plně integrovaného jednotného trhu s energií.

Ve střední a jihovýchodní Evropě je vzhledem k její značné zranitelnosti třeba zlepšit spolupráci, solidaritu a důvěru. Zvláštní ujednání o spolupráci by pomohla urychlit lepší integraci těchto trhů do širšího evropského trhu s energií, což by zlepšilo likviditu a odolnost energetického systému a umožnilo by plné využití energetické účinnosti daného regionu a jeho potenciálu obnovitelných zdrojů energie. V této souvislosti přijme Komise prioritně konkrétní iniciativy.

Pokud jde o Severní a Baltské moře, bude Komise spolupracovat s členskými státy a odvětvím při snižování nákladů u těchto mořských energetických systémů.

Co přinese nová politika spotřebitelům?

V energetické unii by spotřebitelé v jednom členském státu měli mít možnost činit informovaná rozhodnutí a volně a nekomplikovaně nakupovat energii od podniku v jiném členském státě. To vyžaduje další přizpůsobení stávajících vnitrostátních regulačních rámců, neboť převážná většina evropských domácností je i nadále pasivními spotřebiteli. V některých členských státech mají spotřebitelé omezené možnosti výběru dodavatelů a přechod mezi dodavateli je poměrně složitý.

Aby spotřebitelé měli více možností, musí členské státy a jejich orgány v plném rozsahu provést a prosazovat stávající evropské předpisy, včetně pravidel na ochranu spotřebitele.

²¹ Viz plán pro účinné využívání zdrojů (KOM(2011) 571) a sdělení z roku 2012 o vnitřním trhu s energií (COM(2012) 663), a v souladu se závazky G20.

Nezbytná podpůrná opatření by měly provést také regionální a místní orgány, aby spotřebitelé měli k dispozici srozumitelné a snadno dostupné informace, uživatelsky přívětivé nástroje a finanční pobídky pro úsporu energie.

Inteligentní technologie pomohou spotřebitelům a podnikům, které jim poskytují energetické služby, plně využít příležitostí, které trh s energií skýtá, a to tím, že převezmou kontrolu nad svou spotřebou energie (a případnou samovýrobou). To přinese větší flexibilitu trhu a mohlo by spotřebitelům snížit náklady.

Komise bude i nadále usilovat o prosazování normalizace, podporovat vnitrostátní zavádění inteligentních měřičů²² a podněcovat další rozvoj inteligentních spotřebičů a inteligentních sítí v zájmu zvýhodňování flexibilního využívání energie. Vyvine synergie mezi energetickou unií a jednotným digitálním trhem a přijme opatření na zajištění ochrany soukromí a kybernetické bezpečnosti.

To však bude fungovat pouze tehdy, vyšlou-li tržní ceny správné signály. Regulované sazby v řadě členských států stále omezují rozvoj účinné hospodářské soutěže, což odrazuje investice a vstup nových účastníků na trh. Regulované ceny pro koncové uživatele jsou často využívány k ochraně domácností nebo dokonce firemních zákazníků před zvyšováním nákladů na energii. Tato opatření pak dopadají na spotřebitele, jichž se regulace cen netýká, elektroenergetické podniky a/nebo veřejné finance, jimž vznikají deficity sazeb za elektrickou energii. Dlouhodobě však tato opatření poškozují zájmy spotřebitelů, kterým mají naopak pomoci. Komise bude usilovat o postupné rušení regulovaných cen pod úrovní nákladů prostřednictvím hospodářské soutěže a rámců pro správu ekonomických záležitostí. Rovněž členské státy vyzve, aby vypracovaly plán pro postupné rušení všech regulovaných cen.

Ochrana zranitelných spotřebitelů

Energetická chudoba negativně ovlivňuje životní podmínky a zdraví. Má mnoho příčin, většinou nízký příjem v kombinaci s podmínkami všeobecné chudoby, energeticky náročnými budovami a systémem pronajímání domů a bytů, který nepodporuje prosazování energetické účinnosti. Energetickou chudobu lze řešit pouze kombinací opatření, zejména v sociální oblasti a v rámci působnosti orgánů na vnitrostátní, regionální nebo místní úrovni. Při postupném rušení regulovaných cen musí členské státy navrhnout mechanismus na ochranu zranitelných spotřebitelů, nejlépe v rámci obecného systému sociálního zabezpečení. Pokud by takový mechanismus byl zaveden prostřednictvím trhu s energií, mohl by být proveden na základě takových režimů, jako je solidární sazba nebo sleva v účtech za energii. Náklady na takové režimy musí nést společně spotřebitelé, kteří nejsou způsobilí k využívání výhod tohoto mechanismu. Proto je důležité, aby byl tento systém dobře zacílen a udržoval celkové náklady na nízké úrovni a omezoval narušení trhu plynoucí z regulovaných cen (a tím například zabránil dalšímu zvyšování sazebních deficitů v členských státech).

2.3 Energetická účinnost jakožto krok ke zmírnění poptávky po energii

V říjnu 2014 stanovila Evropská rada na úrovni EU orientační cíl pro zlepšení energetické účinnosti v roce 2030 o nejméně 27 %. Do roku 2020 bude tento cíl přezkoumán, neboť se uvažuje o jeho zvýšení na 30 %. V této souvislosti je třeba zásadně přehodnotit energetickou účinnost a přistupovat k ní jako k vlastnímu zdroji

²² Viz zpráva „Srovnání zavádění inteligentního měření v zemích EU-27 s důrazem na elektřinu“, COM(2014) 356.

energie, jehož hodnota je rovna hodnotě ušetřené energie. V rámci přezkumu uspořádání trhu Komise zajistí, že energetická účinnost a reakce strany poptávky mohou rovnoměrně konkurovat výrobní kapacitě.

Většinu opatření je třeba provést na vnitrostátní, regionální a místní úrovni, Komise však může hrát významnou úlohu při vytváření vhodného rámce pro zajištění pokroku. Komise proto členské státy vyzve, aby ve svých politikách zvažily v první řadě energetickou účinnost.

EU již zavedla celosvětově jedinečný soubor opatření, jejichž cílem je zajistit větší účinnost při spotřebě energie. Prostřednictvím předpisů o označování energetické účinnosti a ekodesignu mohou spotřebitelé činit informovaná rozhodnutí v oblasti spotřeby energie. Opatření ke zvýšení účinnosti spotřeby energie musí sice přijmout všechna hospodářská odvětví, Komise však bude věnovat zvláštní pozornost těm z nich, která mají obrovský potenciál energetické účinnosti, zejména odvětví dopravy a stavebnictví. Komise dále zavede synergie mezi politikami energetické účinnosti, politikami v oblasti účinného využívání zdrojů a cyklickou ekonomikou, včetně využití potenciálu produkce energie z odpadů.

Zvyšování energetické účinnosti ve stavebnictví

Vytápění a chlazení je největším zdrojem poptávky po energii v Evropě a většina plynu dovezeného do Evropy se používá pro tyto účely. Je třeba podchytit potenciál značných úspor vzniklých díky vyšší efektivitě centrálního vytápění a chlazení a tato otázka bude předmětem strategie Komise.

Členské státy musí přijmout opatření, zejména na místní a regionální úrovni, pro využití potenciálu energetické účinnosti budov. Přilákání investic v potřebném měřítku je stále problematické, zejména na místní úrovni, především kvůli nedostatečné informovanosti a nedostatku potřebných znalostí nízkorozpočtového financování. Komise podpoří způsoby, jak zjednodušit přístup ke stávajícím finančním prostředkům a řídicím orgánům evropských strukturálních a investičních fondů, a zúčastněným stranám nabídne standardní modely financování pro finanční nástroje, podpoří nové finanční režimy založené na sdílení rizik a výnosů a zavede nové způsoby financování a podpory v oblasti poskytování technické pomoci. Finanční podporu je třeba zkombinovat s technickou podporou tak, aby bylo možné sdružit projekty malého rozsahu do rozsáhlejších programů, což může snížit transakční náklady a do značné míry přilákat soukromý sektor.

Pro dosažení pokroku v oblasti energetické účinnosti v EU i mimo ni je důležitá činnost prováděná v rámci iniciativ „inteligentní města a obce“, jakož i Paktu starostů a primátorů, které v první řadě realizují starostové, organizace občanské společnosti, investoři, finanční instituce a poskytovatelé služeb. Toto úsilí má plnou podporu Komise. Komise také vypracuje iniciativu nazvanou „globální excelence pro tvorbu politik v oblasti energetické účinnosti“ jako příspěvek k akčnímu plánu energetické účinnosti skupiny G20. Bude důrazně podporovat přijetí ambiciózních cílů v oblasti energetické účinnosti a cílů v rámci takových fór, jako je iniciativa OSN nazvaná „Udržitelná energie pro všechny“ a Mezinárodní energetická agentura. EU zaujímá celosvětově vedoucí pozici v oblasti technologií energetické účinnosti a výše uvedené by mělo podnítit vývoz, růst a zaměstnanost v EU.

Fondy EU a finanční prostředky poskytnuté Evropskou investiční bankou mohou přinést značné zlepšení. Evropský fond pro strategické investice je příležitostí k mobilizaci

rozsáhlých investic do obnovy budov. Investice v této oblasti mohou přinést skvělé výsledky, pokud jde o růst a pracovní místa.

Přechod na energeticky účinné dekarbonizované odvětví dopravy

Doprava představuje více než 30 % konečné spotřeby energie v Evropě. V zájmu realizace jejího potenciálu energetické účinnosti je třeba se neustále zaměřovat na zpřísnování standardů pro emise CO₂ pro osobní i nákladní vozidla po roce 2020 a na opatření ke zvýšení palivové účinnosti a snížení emisí CO₂ pro těžká nákladní vozidla a autobusy. Rovněž je třeba prosazovat lepší řízení provozu jako moderní výhledový nástroj pro snížení emisí CO₂.

Toto úsilí by mělo být doplněno opatřeními, jejichž cílem je lepší využívání potenciálu jednotného trhu a internalizace vnějších nákladů. Komise bude podporovat využívání režimů silničních poplatků založených na zásadách „znečišťovatel platí“ a „uživatel platí“ a bude intenzivněji usilovat o vytvoření jednotného evropského dopravního prostoru, založeného na optimálnějším využívání vozového parku. Značných úspor paliva by mohlo být dosaženo rovněž odstraněním překážek pro ty druhy dopravy, které neprodukcují příliš velké množství skleníkových plynů, jako je železnice, námořní doprava a vnitrozemské vodní cesty, a zvýšením jejich přitažlivosti a nákladové efektivity. Komise bude dále prosazovat iniciativu „Shift 2Rail“²³.

Komise rovněž přijme další opatření k dekarbonizaci odvětví dopravy, které stále v zásadě používá ropné produkty. To si vyžádá postupnou transformaci celého dopravního systému, jakož i intenzivnější vývoj a využívání alternativních paliv. Komise přijme další opatření na podporu rychlého zavedení nezbytné infrastruktury, tj. čerpacích a dobíjecích stanic²⁴. Pronikání takových vozidel na trh závisí na současném zavádění infrastruktury, vozidel a paliv.

Elektrifikace dopravy je důležitá v zájmu prolomení závislosti na ropě a dekarbonizace dopravy, zejména silniční (krátké a střední vzdálenosti) a železniční dopravy. Evropa musí urychlit elektrifikaci svého vozového parku a jiných dopravních prostředků a zaujmout vedoucí postavení v oblasti elektromobility a technologií pro skladování energie. To vyžaduje plné začlenění elektrických vozidel do politik městské mobility a elektrické sítě, a to jednak jako spotřebitelů energie, a jednak jako zařízení pro její případné skladování.

2.4. Dekarbonizace hospodářství

Nedílnou součástí energetické unie je ambiciózní politika v oblasti změny klimatu. Politika EU v oblasti změny klimatu je založena na celoevropském trhu s uhlíkem (systém EU pro obchodování s emisemi), ambiciózních, avšak spravedlivých vnitrostátních cílech pro snížení emisí skleníkových plynů v odvětvích, na něž se systém obchodování s emisemi nevztahuje, a na energetické politice, jejímž cílem je, aby Evropská unie dosáhla prvenství v oblasti obnovitelné energie.

Ambiciózní politika EU v oblasti změny klimatu

Dohoda ohledně rámce politiky v oblasti klimatu a energetiky do roku 2030 stanovila pro EU závazek dosáhnout ve srovnání s rokem 1990 alespoň 40% snížení vnitrostátních

²³ Nařízení č. 642/2014 o zřízení společného podniku Shift2Rail

²⁴ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/94/EU ze dne 22. října 2014 o zavádění infrastruktury pro alternativní paliva.

emisí skleníkových plynů. Tím EU ambiciózně přispívá k mezinárodním jednáním o klimatu vedeným za účelem dosažení závazné dohody v oblasti změny klimatu v roce 2015. Tímto příspěvkem se zabývá sdělení o cestě k Pařížské dohodě, které se předkládá zároveň s tímto strategickým rámcem pro energetickou unii. Komise společně s členskými státy bude spolupracovat s dalšími velkými ekonomikami a snažit se je přesvědčit, aby se připojily k evropským ambicím. Komise tak bude činit prostřednictvím aktivní evropské diplomacie v oblasti klimatu, která plně využívá nástrojů uplatňovaných v oblasti obchodu a rozvoje.

Základem evropské politiky v oblasti změny klimatu je dobře fungující systém EU pro obchodování s emisemi. Díky rezervě tržní stability a opatřením potřebným k dosažení ambicióznějších cílů, o nichž bylo rozhodnuto v rámci pro rok 2030, zajistí systém EU pro obchodování s emisemi rozumnou cenu emisí uhlíku a podpoří nákladově efektivní snížení emisí skleníkových plynů. Evropská komise si přeje, aby systém EU pro obchodování s emisemi plně působil jako technologicky neutrální, nákladově efektivní a celounijní motivační faktor pro investice do nízkouhlíkových technologií. Prostřednictvím tvorby cen na úrovni EU posiluje systém fungování vnitřního trhu s energií a podněcuje zavádění obnovitelných zdrojů energie a dalších nízkouhlíkových a energeticky účinných technologií. Politiky prevence úniku uhlíku by měly odrážet míru úsilí dosaženého v jiných velkých ekonomikách.

Pro odvětví, na něž se systém EU pro obchodování s emisemi nevztahuje, je třeba vnitrostátní cíle teprve stanovit. Odvětví pěstování a lesnictví budou začleněna do rámce EU pro rok 2030, čímž se zajistí, že rovněž tato odvětví budou vhodným způsobem motivována snížit emise skleníkových plynů a přispět k boji proti změně klimatu.

Dosažení prvenství v oblasti obnovitelných zdrojů energie

Evropská unie je odhodlána stát se světovou špičkou v oblasti obnovitelné energie a globálním centrem pro vývoj nové generace technicky vyspělých a konkurenceschopných obnovitelných zdrojů energie. EU si rovněž vytyčila za cíl, aby podíl energie z obnovitelných zdrojů spotřebované v EU v roce 2030 činil alespoň 27 %.

EU se již blíží splnění svého cíle pro rok 2020, kterým je 20% podíl obnovitelných energií ve skladbě zdrojů energie, náklady na nové větrné a solární kapacity se výrazně snížily, a to zejména díky odhodlání EU v této oblasti, a reformy režimů podpory pro další snižování nákladů jsou v plném proudu. V zájmu dosažení 27% cíle je však třeba řešit nové úkoly.

Aby výroba energie z obnovitelných zdrojů mohla být postupně a účinně integrována do trhu, který podporuje konkurenceschopné obnovitelné zdroje energie a podněcuje inovace, musí být trhy s energií a sítě na obnovitelné zdroje energie připraveny²⁵. Pro účely účinného přechodu na jiné zdroje energie je třeba plně provést stávající právní předpisy a nová tržní pravidla, a umožnit tak zavedení nových technologií, inteligentních sítí a zajistit reakci strany poptávky.

V souladu s pokyny k podpoře v oblasti životního prostředí a energetiky je třeba výrobu energie z obnovitelných zdrojů podporovat prostřednictvím tržních mechanismů, které

²⁵ Příprava trhů na obnovitelné zdroje energie znamená, že krátkodobé trhy se musí přeměnit na široce zaměřené a likvidní trhy fungující v reálném čase. Stávající rozvodné sítě, které byly koncipovány a často spravovány pro účely konvenční výroby elektřiny na vnitrostátní úrovni, nejsou pro budoucnost optimální vzhledem k tomu, že dodávka energie z obnovitelných zdrojů bude stále důležitější a že je třeba zajistit rovnováhu v zájmu kompenzace za jejich inherentní proměnlivost.

řeší selhání trhu, zajišťují nákladovou efektivnost a zabraňují nadměrným vyrovnávacím platbám nebo narušení trhu. Nízkonákladové financování kapitálově náročných obnovitelných zdrojů energie závisí na existenci stabilního investičního rámce, který snižuje regulační riziko. To je nezbytné pro získání důvěry investorů a přilákání investic z mezinárodních fondů, od stimulatorů velkoplošných projektů a z družstev a domácností v tržním rámci, který brání zvyšování kapitálových nákladů. Komise usnadní spolupráci²⁶ a sbližování vnitrostátních režimů podpory, což povede k většímu přeshraničnímu otevírání trhů, na základě důkladných jednání s členskými státy ohledně příslušných pokynů Komise²⁷ a pokynů k podpoře v oblasti životního prostředí a energetiky.

Při rozhodování investovat do oblasti elektřiny z obnovitelných zdrojů je nutno brát v úvahu konkrétní faktory, jako je dostupnost zdrojů a sítí, souhlas veřejnosti, administrativní překážky a místo, kde dochází ke spotřebě. Rovněž je při vývoji nové infrastruktury, zejména propojení, nutno snížit náklady na začlenění elektrické energie z obnovitelných zdrojů do vnitřního trhu s energií.

EU musí investovat do moderních a udržitelných alternativních paliv, včetně postupů výroby biopaliv, a obecně do biohospodářství. To nám umožní udržet si vedoucí pozici v oblasti technologií a průmyslu a splnit cíle v oblasti změny klimatu. EU bude rovněž muset zohlednit dopady bioenergie na životní prostředí, využívání půdy a produkci potravin. Investiční plán EU, jakož i další zdroje financování EU, by mohly pomoci zajistit nezbytné finanční prostředky.

2.5. Energetická unie pro výzkum, inovace a konkurenceschopnost

Samotným základem energetické unie musí být strategie pro výzkum a inovace. Pokud má evropská energetická unie dosáhnout celosvětového prvenství v oblasti obnovitelných zdrojů energie, musí stát v čele vývoje příští generace obnovitelných technologií, jakož i řešení v oblasti skladování energie.

Zajištění vedoucího postavení EU v oblasti inteligentních sítí a technologií pro inteligentní domácnosti, čisté dopravy, jakož i čistých fosilních paliv a světově nejbezpečnější výroby jaderné energie je zásadní pro přeměnu energetické unie na hnací sílu při vytváření růstu, pracovních míst a posílení konkurenceschopnosti.

Ačkoliv bylo při zlepšování účinnosti evropských výzkumných programů dosaženo významného pokroku, je možné udělat mnohem více. Výzkum ještě zdaleka není plně koordinovaný a cílený a programy EU a členských států je nutno účinně kombinovat tak, aby směřovaly ke společným cílům. Pokud máme stanovených cílů dosáhnout, musíme zajistit maximální možnou návratnost z každého eura investovaného v celé EU. To znamená zavedení integrovaného přístupu k vytváření synergií, spolupráci při koordinaci úsilí a dosahování výsledků, zajištění účinnějších vazeb mezi výzkumem a průmyslem, a tím uvádění nových technologií na trh v EU.

²⁶ Několik členských států uvažuje o využívání mechanismů spolupráce stanovených směrnicí o obnovitelných zdrojích energie v zájmu dosažení svých národních cílů nákladově účinným způsobem. Komise tento proces podporuje tím, že členským státům pomáhá nalézt řešení technických a finančních otázek souvisejících s těmito přeshraničními mechanismy.

²⁷ Pokyny Evropské komise pro koncepci režimů podpory obnovitelných zdrojů energie, SWD(2013)439, Pokyny pro využívání mechanismů spolupráce v oblasti energie z obnovitelných zdrojů, SWD(2013)440.

Abychom toho dosáhli, měl by nový evropský přístup k výzkumu a investicím v oblasti energetiky²⁸ urychlit transformaci energetického systému. Přitom by se mělo vycházet z programu Horizont 2020 a měly by se zapojit všechny členské státy, zúčastněné subjekty a Komise.

Činnosti by měly být rozčleněny do těchto čtyř hlavních priorit, k nimž se členské státy a Komise zaváží:

- dosažení světového prvenství ve vývoji nové generace technologií v oblasti energie z obnovitelných zdrojů, včetně ekologické výroby energie a využívání biomasy a biopaliv, společně se skladováním energie;
- snazší účast spotřebitelů na přechodu na jiné zdroje energie prostřednictvím inteligentních sítí, inteligentních domácích spotřebičů, inteligentních měst a automatizovaných systémů pro domácnost;
- energeticky účinné systémy, využití technologie pro energetickou neutrálnost budov a
- udržitelnější dopravní systémy, které ve velkém rozsahu vyvíjejí a zavádějí inovativní technologie a služby v zájmu zvýšení energetické účinnosti a snížení emisí skleníkových plynů.

Vedle těchto čtyř společných priorit existují další výzkumné priority, které si zaslouhují mnohem vyšší úroveň spolupráce mezi Komisí a těmi členskými státy, které tyto technologie hodlají využít:

- Výhledový přístup pro zachycování a ukládání CO₂ a jeho využívání při výrobě energie a v průmyslových odvětvích, který bude mít rozhodující význam pro dosažení cílů v oblasti klimatu do roku 2050 nákladově efektivním způsobem. To si vyžádá příslušný politický rámec, včetně reformy systému obchodování s emisemi a nového fondu inovací, s cílem zvýšit jasnost pro podniky a investory, což je pro další rozvoj této technologie nezbytné.
- Jaderná energie v současné době představuje téměř 30 % výroby elektrické energie EU²⁹. EU musí zajistit, aby členské státy používaly nejvyšší standardy bezpečnosti, ochrany, nakládání s odpadem a nešíření jaderných zbraní. EU by také měla zajistit, že si v oblasti technologií v jaderné oblasti udrží prvenství, mimo jiné prostřednictvím projektu ITER³⁰, aby se nezvyšovala její závislost na energii a technologiích.

Přechod na nízkouhlíkové hospodářství stimulovaný inovacemi nabízí velké příležitosti pro růst a zaměstnanost. Vzniknou nová odvětví podnikání a budou zavedeny nové obchodní modely a nové profesní profily. Na vedoucí postavení v oblasti technologií musí navázat rozvoj průmyslové výrobní kapacity nebo technologických dodavatelských řetězců v celé Evropě. To si vyžaduje sdružení výzkumu, průmyslu, finančního sektoru a veřejných orgánů. Efektivní průmyslová strategie v tomto duchu umožní průmyslu EU využívat výhody „prvního tahu“ jak na domácím trhu, tak i na mezinárodních trzích s technologiemi, a bude mít pozitivní dopady na konkurenceschopnost a vytváření pracovních míst.

²⁸ To by mělo zahrnovat aktualizovaný strategický plán pro energetické technologie a strategický program výzkumu a inovací v dopravě.

²⁹ Viz Evropská strategie energetické bezpečnosti, COM(2014) 330.

Komise prozkoumá, jakým způsobem lze využít potenciál veřejných zakázek jako katalyzátoru pro průmyslové a obchodní inovace a zelený růst v EU i za jejími hranicemi. Plně využije obchodní politiku EU s cílem zlepšit přístup na zahraniční trhy s energií pro technologie a služby související s energetickou unií, jakož i chránit trh EU před nekalými obchodními praktikami a podporovat další země v jejich úsilí vybudovat moderní a udržitelné energetické systémy. Komise bude spolupracovat s členskými státy a regiony, aby zajistila součinnost mezi různými fondy EU a pro účely inovací plně využila potenciál finančních prostředků poskytovaných v rámci politiky soudržnosti.

V důsledku změn se rovněž budou muset přizpůsobit některá odvětví, obchodní modely nebo profesní profily. Je třeba zavést odbornou přípravu a jiné formy odborného vzdělávání pro nové či přizpůsobené pracovní profily, které odpovídají novým potřebám podniků a lidem zaručí solidní odborné znalosti. Aby byl přechod na jiné zdroje energie spravedlivý, bude v některých odvětvích vyžadovat rekvalifikaci nebo zvyšování kvalifikace zaměstnanců a v případě potřeby sociální opatření na příslušné úrovni. V tomto ohledu jsou zásadní bezprostřední znalosti a zkušenosti sociálních partnerů. Komise bude sociální partnery informovat a vyzve je, aby přechod na jiné zdroje energie začlenili do svého sociálního dialogu na evropské úrovni.

3. Správa energetické unie

Energetická unie rovněž potřebuje integrovanou správu a integrované monitorování, aby se zajistilo, že opatření týkající se energetiky na evropské, regionální, vnitrostátní a místní úrovni přispívají k plnění cílů energetické unie. Správa by měla sloužit k těmto účelům:

- sdružovat opatření v oblasti energie a klimatu, jakož i opatření v jiných příslušných politických oblastech, což by vedlo k větší a dlouhodobější politické soudržnosti. Investorům se tím rovněž poskytne dlouhodobá jistota a pokyny;
- zajistit provádění vnitřního trhu s energií a zavedení rámce politiky v oblasti klimatu a energetiky do roku 2030, zejména plnění cílů dohodnutých na rok 2030 v oblasti obnovitelných zdrojů energie, energetické účinnosti, činností, na které se nevztahuje evropský systém obchodování s emisemi, a propojení;
- zjednodušit současné požadavky na plánování a podávání zpráv tak, aby se předešlo zbytečné administrativní zátěži;
- vést dialog o energetice se zúčastněnými stranami v zájmu poskytování informací pro tvorbu politiky a podpory aktivní účasti na řízení přechodu na jiné zdroje energie;
- prohloubit spolupráci mezi členskými státy, i na regionální úrovni, a spolupráci s Komisí;
- zlepšit kvalitu údajů, analýz a informací nezbytných pro energetickou unii, a sice společným využíváním znalostí a jejich snadnou přístupností všem zúčastněným stranám, a
- podávat Evropskému parlamentu a Radě výroční zprávy o stavu energetické unie s cílem řešit hlavní otázky a usměrňovat politickou rozpravu.

Komise zahájí dynamický proces správy evropské energetické unie. Ačkoli mezi tímto procesem správy a evropským semestrem budou existovat jasné vazby, budou tyto dva procesy řízeny odděleně.

4. Realizace energetické unie

Pro realizaci energetické unie je třeba provést opatření uvedená v této strategii, která jsou shrnuta v následujících 15 níže uvedených bodech. Příložený plán uvádí všechny iniciativy, které mají být v rámci strategie vypracovány, spolu s jasným časovým rámcem pro přijímání a provádění, jakož i příslušnými pravomocemi. Komise je považuje za navzájem propojené a soudržné s mírou veškerého úsilí, které EU musí podniknout za účelem transformace evropského energetického systému.

Úspěšné provedení závisí na politických závazcích všech dotyčných aktérů, včetně orgánů EU, členských států, Evropské investiční banky a dalších zúčastněných stran, a to i na regionální a místní úrovni, v souladu se zásadami subsidiarity, proporcionality a lepší regulace.

EU musí být schopna reagovat na nečekané události, využít nových příležitostí a předjímat budoucí trendy a přizpůsobovat se jim. Kdykoli je to nutné, využije Komise svého práva převzít iniciativu a vhodně reagovat na události.

Komise vyzývá Evropský parlament a Radu, aby tuto strategii pro realizaci energetické unie schválily a aktivně se zapojily do jejího provádění v úzké spolupráci se všemi příslušnými zúčastněnými stranami.

*

* *

Energetická unie – 15 akčních bodů

1. Důsledné provádění a přísné prosazování stávajících právních předpisů v oblasti energetiky a souvisejících oblastí má pro stanovení energetické unie prvořadý význam.

- Komise využije veškeré nástroje k tomu, aby členské státy plně provedly právní předpisy v oblasti energetiky, zejména třetí balíček opatření pro vnitřní trh s energií a bude přísně prosazovat pravidla hospodářské soutěže stanovená Smlouvou.

2. EU musí diverzifikovat své dodávky plynu a učinit je odolnějšími vůči výpadkům dodávek.

- V letech 2015–2016 navrhne Komise balíček opatření pro odolnost a diverzifikaci dodávek plynu prostřednictvím revize stávajícího nařízení o bezpečnosti dodávek zemního plynu.
- Komise vypracuje komplexní strategii pro zkapalněný zemní plyn a jeho skladování a
- Komise bude s členskými státy spolupracovat na zajištění přístupu k alternativním dodavatelům, včetně dodavatelů z jižního koridoru pro přepravu plynu, Středomoří a Alžírsku, v zájmu snížení stávající závislosti na jednotlivých dodavatelích.

3. Mezivládní dohody by měly být plně v souladu s právními předpisy EU a měly by být transparentnější.

- V roce 2016 navrhne Komise revizi rozhodnutí o mezivládních dohodách s cílem zajistit soulad s právními předpisy EU před jejich sjednáním, zahrnout Komisi do těchto jednání, vypracovat standardní smluvní doložky, jež se týkají pravidel EU, a zvýšit transparentnost obchodních smluv o dodávkách plynu.

4. Předpokladem pro dokončení trhu s energií je odpovídající infrastruktura, která začleňuje obnovitelné zdroje energie a bezpečnost dodávek energie.

- Komise podpoří provádění hlavních projektů infrastruktury, zejména projektů společného zájmu, díky dostupným finančním prostředkům, například Nástroji pro propojení Evropy, evropským strukturálním a investičním fondům a budoucímu evropskému fondu pro strategické investice, s cílem mobilizovat potřebné soukromé a veřejné finanční prostředky.
- Komise sdruží informace o projektech infrastruktury financovaných EU v zájmu zajištění soudržnosti a maximalizace jejich dopadu.
- Komise vytvoří specializované fórum pro energetickou infrastrukturu, kde se s členskými státy, skupinami regionální spolupráce a orgány EU budou projednávat hlavní projekty infrastruktury. Fórum se poprvé sejde na konci roku 2015.

5. Pro účely hladkého fungování vnitřního trhu, který je pro občany přínosný, zajištění bezpečnosti dodávek energie, začlenění obnovitelných zdrojů energie do trhu a nápravy

současného nekoordinovaného vývoje kapacitních mechanismů v členských státech je třeba provést přezkum současného uspořádání trhu.

- V roce 2016 navrhne Komise právní předpisy o bezpečnosti dodávek energie.
- Komise v roce 2015 navrhne nové uspořádání evropského trhu s elektřinou a v roce 2016 budou následovat legislativní návrhy.

6. Regulační rámec zřízený třetím balíčkem opatření pro vnitřní trh s energií je třeba dále upravit tak, aby občanům a podnikům zajišťoval hladké fungování vnitřního trhu.

- Komise v letech 2015–2016 přezkoumá regulační rámec, zejména fungování Agentury pro spolupráci energetických regulačních orgánů (ACER) a sítě ENTSO, a navrhne vhodná opatření k posílení evropského regulačního rámce.

7. Regionální přístupy k integraci trhu jsou důležitou součástí přechodu k plně integrovanému celoevropskému trhu s energií.

- Komise vypracuje pokyny pro regionální spolupráci a aktivně se zapojí do spolupráce s členskými státy a zúčastněnými stranami v rámci orgánů regionální spolupráce.

8. Větší transparentnost energetických nákladů a cen energie, jakož i míry veřejné podpory posílí integraci trhu a identifikuje činnosti, které narušují vnitřní trh.

- Komise každé dva roky vypracuje zprávu o cenách energie, provede hloubkovou analýzu úlohy daní, dávek a dotací a bude usilovat o postupné zrušení regulovaných cen pod úroveň nákladů.
- Na vnitrostátní a místní úrovni by měla být přijata opatření na ochranu zranitelných spotřebitelů prostřednictvím sociální politiky.

9. EU si vytyčila cíl dosáhnout do roku 2030 nejméně 27% úspory energie.

- V letech 2015 a 2016 přezkoumá Komise veškeré příslušné právní předpisy upravující energetickou účinnost, a bude-li to nutné, navrhne revize v zájmu podpory dosažení cíle stanoveného pro rok 2030.
- Členské státy a regiony by měly více využívat evropské fondy pro renovaci bydlení.

10. Budovy skýtají obrovský potenciál pro zvýšení energetické účinnosti. Dodatečná modernizace stávajících budov tak, aby byly energeticky účinné a plně využívaly udržitelného vytápění a chlazení, sníží náklady na dovoz energie do EU, posílí bezpečnost dodávek energie a domácnostem i podnikům sníží náklady na energii.

- Komise vypracuje iniciativu pro „inteligentní financování inteligentních budov“ s cílem zvýšit energetickou účinnost stávajících budov a usnadnit přístup ke stávajícím nástrojům financování.
- Komise navrhne strategii pro usnadnění investic do odvětví vytápění a chlazení.

11. EU musí urychlit energetickou účinnost a dekarbonizaci odvětví dopravy, jeho postupný přechod na alternativní paliva a integraci energetických a dopravních systémů.

- Komise navrhne komplexní balíček opatření pro silniční dopravu, který bude prosazovat účinnější stanovování cen infrastruktury, zavádění inteligentních dopravních řešení a zvyšování energetické účinnosti.
- Komise přijme další opatření pro vytvoření příznivých tržních podmínek pro zvýšené zavádění alternativních paliv a další podporu při zadávání veřejných zakázek v oblasti čistých vozidel. To bude realizováno prostřednictvím kombinovaných opatření na vnitrostátní, regionální a místní úrovni za podpory EU.

12. Na říjnovém zasedání Evropské rady schválila EU rámec pro oblast klimatu a energetiky do roku 2030. Tyto předpisy je třeba začít provádět. EU se bude ambiciózně podílet na mezinárodních jednáních o změně klimatu.

- Komise navrhne právní předpisy pro dosažení cíle snížení emisí skleníkových plynů dohodnutého na zasedání Evropské rady v říjnu 2014 jak v systému obchodování s emisemi skleníkových plynů, tak v odvětvích, na něž se tento systém nevztahuje.

13. EU se dohodla na stanovení cíle pro obnovitelné energie do roku 2030 ve výši nejméně 27 % na úrovni EU.

- V letech 2016–2017 navrhne Komise nový balíček v oblasti obnovitelných zdrojů energie. Ten bude zahrnovat novou politiku pro udržitelnou biomasu a biopaliva, jakož i právní předpisy, jejichž cílem je zajistit, aby cíl, který si EU vytyčila pro rok 2030, byl splněn nákladově efektivním způsobem.

14. EU musí vypracovat progresivní strategii výzkumu a inovací v oblasti energetiky a změny klimatu v zájmu udržení evropské vedoucí pozice v oblasti technologií a rozšiřování vývozních příležitostí.

- V letech 2015–2016 navrhne Komise evropský přístup v oblasti výzkumu a inovací, který bude zahrnovat aktualizovaný strategický plán pro energetické technologie a strategickou agendu pro výzkum a inovace v oblasti dopravy, s omezeným počtem zásadních priorit a jasných cílů.
- Komise vypracuje iniciativu pro globální vedoucí postavení v technologiích a inovacích v oblasti energetiky a klimatu, jejímž cílem je podpořit růst a zaměstnanost.

15. EU využije všechny nástroje vnější politiky k zajištění toho, aby silná a jednotná EU konstruktivně spolupracovala se svými partnery a vystupovala jednotně v oblasti energetiky a klimatu.

- Komise společně s vysokou představitelkou Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku a místopředsedkyní a členskými státy oživí diplomacii EU v oblasti energetiky a klimatu.
- Komise společně s vysokou představitelkou Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku a místopředsedkyní vypracuje aktivní agendu k posílení spolupráce EU se třetími zeměmi v oblasti energetiky, včetně energie z obnovitelných zdrojů a energetické účinnosti.
- Komise plně využije politiky zahraničního obchodu EU k prosazování přístupu ke zdrojům energie a přístupu evropských energetických technologií a služeb

na zahraniční trhy.